

HOOFDSTUK 5. ECONOMISCHE ACTIVITEITEN MET VUURWAPENS

5.1 Productie van vuurwapens

Jaarlijks worden wereldwijd miljoenen vuurwapens en een veelvoud aan munitie geproduceerd. In 2000 werd de wereldwijde jaarlijkse productie geschat op 4,3 miljoen vuurwapens en 15 miljard munitiepatronen.¹ In 2004 werden 1249 bedrijven in meer dan negentig landen geteld die (onderdelen van) vuurwapens of munitie produceren. De drie belangrijkste vuurwapenproducerende landen ter wereld zijn de Verenigde Staten, Rusland en China,² maar ook België is al eeuwenlang een belangrijk productieland van vuurwapens. In deze paragraaf overlopen we eerst de historische ontwikkeling en evolutie van de productie van vuurwapens en munitie in België (5.1.1). Daarna wordt de huidige omvang en aard van de vuurwapen- en munitieproductie in België geschetst (5.1.2).

5.1.1 Een korte geschiedenis van de Belgische vuurwapenproductie

Al snel na de introductie van vuurwapens in West-Europa in de late middeleeuwen werden de Zuidelijke Nederlanden een belangrijke producent van deze wapens. Oorspronkelijk gebeurde de vuurwapenproductie relatief gespreid over het gehele grondgebied. Tot de 16e eeuw was Bergen de belangrijkste stad waar vuurwapens werden gemaakt. In deze stad werden voornamelijk *bombards* en *artilleries* vervaardigd. Hoewel toen ook al in Antwerpen en Brugge vuurwapens werden geproduceerd, waren die twee steden vooral bekend als belangrijke distributiecentra van wapens voor West-Europa. In de 16e en 17e eeuw werden in Antwerpen haakbussen (*arquebuses*) van hoge kwaliteit vervaardigd. Verder werden ook op kleinere schaal vuurwapens geproduceerd in Mechelen, Namen en Maastricht. Geleidelijk aan verschoof het zwaartepunt van de vuurwapenproductie richting Luik.³ Tot op de dag van vandaag is de Belgische productie van vuurwapens geconcentreerd rond het Luikse.

Vuurwapens werden in het prinsbisdom van Luik voor het eerst vervaardigd rond 1350. De Luikse productie nam in de daaropvolgende eeuwen toe als gevolg van

technische ontwikkelingen, het bezoek van gespecialiseerde vuurwapenmakers uit Duitsland, de politieke neutraliteit van de stad en de aanwezigheid van belangrijke grondstoffen zoals kolen, hout, water en ijzer in de regio. Net als in andere belangrijke Europese wapenproducerende regio's zoals Württemberg (Duitsland), Valtrompia (Italië), het Ore-gebergte (Tsjechië/Duitsland), Essex (Verenigd Koninkrijk) en Schaffhausen (Zwitserland) groeide de Luikse vuurwapenproductie sterk in het zog van de expansie van de lokale metaal- en kolenindustrie. Desondanks stond de wapenindustrie van het prinsbisdom in het midden van de 16e eeuw niet zozeer bekend om haar vuurwapens, maar om haar productie van kanonnen, kanonballen en buskruit. De focus van de Luikse wapenindustrie op vuurwapens dateert van de 17e eeuw, toen een aantal belangrijke kanonnenmakers naar het buitenland verhuisden en het prinsbisdom zich onder impuls van de Tachtigjarige Oorlog (1568-1648) en de Dertigjarige Oorlog (1618-1648) ging toeleggen op de productie van vuurwapens. Al snel verhuisden producenten naar de Luikse regio en gingen ze samenwerken met lokale ambachtslui. In de vroege 17e eeuw kende de Luikse vuurwapenproductie een sterke groei. De jaarlijkse productie van vuurwapens in deze periode wordt geschat op ongeveer 200 000 stuks, waarvan het merendeel bestemd was voor de militaire markt. Tegen het einde van de 18e eeuw was Luik uitgegroeid tot de belangrijkste vuurwapenproducerende regio van West-Europa, met een steeds groter wordend aantal fabrikanten, en werden Luikse vuurwapens over de hele wereld verhandeld. De fabrikanten waren voornamelijk gevestigd in de stad Luik zelf, terwijl de ambachtslui in naburige gemeenten op bestelling de onderdelen van de vuurwapens thuis vervaardigden. In de stad werden de toegeleverde onderdelen dan geassembleerd en door de fabrikanten verkocht. Deze arbeidsverdeling zorgde voor een netwerk van toelevering, dat op zijn beurt bijdroeg tot een verspreiding van de expertise over de gehele regio. Van de vroege 19e eeuw tot de vroege 20e eeuw kende de Luikse vuurwapenproductie haar 'gouden eeuw': de stad telde meer dan 200 fabrikanten en in de regio werkten meer dan 10 000 wapensmeden (waarvan meer dan 6000 in Luik en Herstal). Internationale ontwerpers en producenten, zoals de legendarische vuurwapenontwerper John Moses Browning, emigreerden naar de regio en zorgden mee voor de wereldwijde reputatie en verspreiding van Belgische vuurwapens.⁴ Ondertussen gebeurde de Belgische vuurwapenproductie steeds mechanischer en vond ze op steeds grotere schaal plaats.

De oprichting van de *Fabrique Nationale d'Armes de Guerre Herstal* (FN Herstal) was een van de belangrijkste gebeurtenissen in de Belgische vuurwapenproductie. FN Herstal werd in 1889 opgericht toen een aantal lokale vuurwapenfabrikanten zich verenigden om 150 000 geweren te vervaardigen voor het Belgische leger, op licentie van het Duitse Mauser. Na dit contract bleef het bedrijf op grote schaal vuurwa-

pens produceren. Toch werd de vuurwapenproductie in de regio voor een belangrijk deel gedragen door kleine producenten. Tussen 1857 en 1914 diende de meerderheid (43%) van de fabrikanten jaarlijks maar 2000 geweren in bij de Vuurproefbank, terwijl meer dan 50 000 vuurwapens werden ingediend door slechts 7% van de fabrikanten. Voor de Eerste Wereldoorlog waren *FN Herstal* en *Etablissements Pieper*⁵ de twee enige producenten die de vuurwapens volledig in hun eigen ateliers vervaardigden. De overige fabrikanten werkten samen met ambachtsslui die van thuis uit werkten. In deze periode werd de scheiding tussen de militaire en civiele vuurwapenproductie groter: de militaire en automatische vuurwapens werden voornamelijk in fabrieken geproduceerd, terwijl de overige vuurwapens voornamelijk werden vervaardigd door kleinere, zelfstandige fabrikanten.⁶

Aan het begin van 20e eeuw was Luik uitgegroeid tot een van de belangrijkste vuurwapenproducerende regio's van de wereld, met een productiepiek van 1,6 miljoen vuurwapens in 1907. De Eerste Wereldoorlog bracht de Luikse vuurwapenproductie echter een zware klap toe en de Luikse vuurwapenproductie viel vrijwel volledig stil. De Duitse bezetter sloot de wapenfabrieken en -ateliers en legde beslag op hun stock. FN Herstal werd opgevorderd. Enkel het bedrijf *Anciens Etablissements Pieper* mocht vuurwapens blijven produceren omdat het in Duitse particuliere handen was. Na de oorlog haalden de productie en de tewerkstelling in de Luikse vuurwapenindustrie nooit meer het niveau van de 'gouden eeuw'. In het interbellum bleef het productieniveau stelselmatig verder afnemen: van 650 000 vuurwapens in 1920, naar 250 000 in 1922, en slechts 95 000 in 1934. Ondertussen was FN Herstal niet langer in handen van de oorspronkelijke oprichters van het bedrijf, maar eigendom van de invloedrijke *Société Générale*. In het interbellum haakten vooral de kleinere vuurwapenfabrikanten af en in 1934 was 80% van de vuurwapenproductie in handen van *FN Herstal*.⁷ Ook vandaag nog wordt de Belgische vuurwapenproductie gedomineerd door het bedrijf.

De Tweede Wereldoorlog zorgde voor grootschalige vernieling op het Europese vasteland. Het is dan ook niet verwonderlijk dat onmiddellijk na de oorlog de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk, die vrij ongeschonden uit de oorlog kwamen, wereldwijd de belangrijkste producenten van vuurwapens werden. Deze twee landen bevoorraadden de overige NAVO-landen met hun surplus aan vuurwapens. Tegen het einde van de jaren vijftig en de jaren zestig hadden Europese landen zoals België, Frankrijk en West-Duitsland hun nationale productiecapaciteit opnieuw opgebouwd. De vuurwapenproductie bij FN Herstal werd na de Tweede Wereldoorlog gereorganiseerd. Geleidelijk aan ontstonden wereldwijd twee grote geopolitieke blokken van vuurwapenleveranciers. Terwijl de westerse landen tijdens de Koude Oorlog hun bondgenoten onder licentie bevoorraadden met productiecapaciteit en technologie, deden de Sovjet-Unie en China hetzelfde voor hun com-

munistische bondgenoten.⁸ Terwijl de landen van het Warschaupact vochten met de AK-47, deden de landen van de NAVO, met uitzondering van de Verenigde Staten, dit met een licht automatisch geweer van Belgische makelij, de FN-FAL. Dit geweer was erg populair en wordt beschouwd als een van de meest gebruikte geweren wereldwijd.

Geconfronteerd met een steeds sterkere industrialisering zakte de artisanale productie van vuurwapens in België verder weg. Na de oorlog zochten veel fabrikanten hun heil in beter draaiende sectoren. Als gevolg van de kleiner wordende groep van opgeleide ambachtslui stegen ook de productiekosten. De artisanale producenten konden niet meer concurreren met de nieuwe producenten uit verschillende landen die op grote schaal gestandaardiseerde vuurwapens konden produceren tegen veel lagere prijzen. Doordat de meeste kleinere fabrikanten wegvielen, werd het overwicht van FN Herstal in de Belgische wapenproductie nog groter en verschoof het zwaartepunt definitief van Luik naar haar voorstad Herstal.⁹

De sterke toename van de wereldwijde defensiebudgetten in de jaren zeventig, als gevolg van het intensifiëren van de Koude Oorlog en de spanningen in het Midden-Oosten, zorgde bij FN voor sterke groeicijfers. Het bedrijf werd opnieuw een van de belangrijkste militaire vuurwapenproducenten ter wereld. In deze periode opende het militaire productiecentra over de hele wereld. In een poging ook zijn aanwezigheid op de civiele markt van vuurwapens uit te breiden, deed het bedrijf twee erg belangrijke overnames: in 1977 nam FN het Amerikaanse *Browning* over, waarmee het reeds van in de beginjaren samenwerkte,¹⁰ en in 1989 werd het eigenaar van de *U.S. Repeating Arms Company*, die de legendarische Winchester-geweren vervaardigt.

De jaren tachtig waren echter zwarte jaren voor FN Herstal, en bijgevolg voor de hele Belgische vuurwapenproductie. Het bedrijf produceerde naast vuurwapens en munitie al decennialang een breed gamma van andere producten voor de civiele markt.¹¹ De zware investeringen in deze diversificatie brachten echter niet de verwachte winsten op, en in de tweede helft van de jaren tachtig zat het bedrijf zwaar in de schulden. Deze financiële crisis werd nog sterker door de afgenomen verkoop op de militaire markt. In de vuurwapenateliers liep de tijdelijke werkloosheid op tot bijna 60% en het aandeel van 'defensie en veiligheid' in de totale omzet van het bedrijf liep in 1985 terug tot slechts 37%. In een poging het bedrijf opnieuw rendabel te maken, werd beslist de diversificatiestrategie op te geven en zich weer toe te leggen op de *core business*, namelijk de productie van vuurwapens. De afdeling FN Moteurs werd verkocht aan het Franse *SNECMA*¹² en heel wat personeel van FN Herstal werd afgedankt. Terwijl het bedrijf in de jaren tachtig nog ongeveer 10 000 werknemers tewerkstelde in België, waren dat er in 1991 nog maar 1200.¹³ Deze herstructurering betekende een zware klap voor de tewerkstelling in de Belgische vuurwapenproductie.

De jaren negentig waren erg woelig voor het bedrijf en worden opnieuw gekenmerkt door twee overnames. Net als de rest van de wereld, kende ook West-Europa in het begin van de jaren negentig een sterke toename van het aantal vuurwapenproducerende bedrijven.¹⁴ Die toename kan vooral worden toegeschreven aan de privatisering van Europese staatsbedrijven die actief waren in de defensie-industrie. Terwijl overal in Europa belangrijke defensiebedrijven overgingen van staatseigendom naar private handen, vond in België het tegenovergestelde plaats. Begin jaren negentig werd FN Herstal gereorganiseerd tot de Herstal-groep en door de Société Générale verkocht aan het Franse staatsdefensiebedrijf *GIAT Industries*.¹⁵ GIAT kreeg 92% van de Herstal-groep in handen. De overige 8% kwamen in handen van het Waals Gewest, dat bovendien een vetorecht had bij belangrijke strategische beslissingen. Binnen de groep richtte FN Herstal¹⁶ zich op de productie van vuurwapens en bijbehorende munitie voor de militaire markt, terwijl Browning-Winchester zich richtte op de civiele markt van de jacht, het sportschieten en de politie. Ondanks de vaststelling dat het met FN Herstal financieel weer beter begon te gaan, kwam moederbedrijf GIAT Industries in financiële problemen en ging het in 1997 op zoek naar een overnemer voor de groep. Al snel bleek dat de Amerikaanse concurrent *Colt Manufacturing Company* de groep wilde overnemen. De vrees bestond dat dit een vijandelijke overname zou zijn van Colt – bedoeld om de groep te ontmantelen, de expertise van FN over te nemen en de tewerkstelling in Herstal te delokaliseren – om zo marktleader te worden. Het overnameplan van Colt werd, op basis van zijn vetorecht, verworpen door het Waals Gewest omdat de Amerikaanse wapenfabrikant te weinig garanties bood voor de werkgelegenheid in Herstal.¹⁷ Het Waals Gewest besloot daarop zelf het bedrijf over te nemen en werd de enige aandeelhouder van de Herstal-groep via de *Société Wallonne de Gestion et de Participations* (SOGEPA).¹⁸ Dit werd oorspronkelijk gezien als een tijdelijke oplossing terwijl naar kandidaat-overnemers gezocht werd. Deze kandidaat-overnemers moesten zich houden aan drie voorwaarden: (1) de groep mocht niet worden opgesplitst, (2) de afdeling ‘onderzoek en ontwikkeling’ mocht niet naar het buitenland verhuizen, en (3) er mochten geen jobs verloren gaan in het Luikse.¹⁹ Twaalf jaar later is het Waals Gewest nog steeds de eigenaar van het belangrijkste vuurwapenproducerende bedrijf in België.

5.1.2 *Omvang en aard van de productie van vuurwapens en munitie in België*

Volgens de belangenvereniging *Belgian Security & Defense Industry* (BSDI) bedraagt de totale omzet van de Belgische sector voor veiligheid en defensie ongeveer 800 miljoen euro en biedt hij werk aan 4000 mensen. Indirect is deze sector goed voor ongeveer 10 000 arbeidsplaatsen. Van de economische crisis heeft de sector niet veel last aangezien veel bedrijven met langetermijncontracten werken.²⁰ Omdat de binnenlandse markt

voor defensie- en veiligheidsproducten vrij klein is, zijn de bedrijven in deze sector vooral gericht op het buitenland: 87% van de gerealiseerde omzet bestaat uit export.²¹ Een belangrijk deel van de omzet bestaat uit vuurwapens en munitie. In België zouden ongeveer 15 producenten van kleine en lichte wapens en/of munitie actief zijn.²² Op basis van de verzamelde bedrijfsinformatie schatten we dat de producenten van vuurwapens, munitie en productieapparatuur voor munitie in België ongeveer 1500 mensen direct tewerkstellen en een omzet draaien van meer dan 320 miljoen euro. De vuurwapenproductie vindt hoofdzakelijk in Wallonië plaats. Uit cijfers van de FOD Economie blijkt dat er in 2007 in Wallonië 42 ondernemingen actief waren in de vervaardiging van lichte wapens en sportwapens, tegenover slechts 4 in Vlaanderen en 1 in Brussel.²³

De Belgische vuurwapenproductie is grotendeels in handen van de Herstal-groep. De *Herstal-groep* heeft haar productie van vuurwapens voor de militaire en de civiele markt ondergebracht in twee aparte bedrijven. FN Herstal richt zich met zijn producten op de militaire markt, terwijl de vuurwapens van Browning bedoeld zijn voor de civiele markt. Met productiecentra in Herstal, de Verenigde Staten, Portugal en Japan stelt de groep wereldwijd ongeveer 3000 mensen tewerk. FN Herstal en Browning hebben elk hun eigen R&D-afdeling, productiefaciliteiten en verkoopsnetwerken.²⁴ Volgens een vertegenwoordiger van de Herstal-groep worden de verschillende types van wapens die het bedrijf produceert op alle productiesites vervaardigd, afhankelijk van de lokale vraag. Daarbij is er een continue overlap tussen de productie van civiele en militaire vuurwapens.²⁵ De afgelopen jaren is de omzet van de Herstal-groep sterk gestegen. Terwijl de omzet tussen 2000 en 2005 schommelde rond de 450 miljoen euro, haalde de groep in 2009 een omzet van 611,9 miljoen euro, of een stijging van bijna 10%. De motor achter de sterke groei van het bedrijf de afgelopen jaren is de toegenomen vraag uit de Verenigde Staten (in 2009: +17% vergeleken met 2008), zowel van particulieren als van het Amerikaanse leger.²⁶

De productie van vuurwapens van de Herstal-groep bestemd voor de civiele markt bestaat voor 90% uit lange wapens. Het gaat voornamelijk over wapens voor de jacht en het kleiduifschieten, niet over sportpistolen of wapens voor het scherp schieten.²⁷ Tijdens de crisis in de jaren negentig werd deze productie van vuurwapens voor de civiele markt, via Browning en Winchester, steeds belangrijker voor de Herstal-groep. In de jaren negentig nam het aandeel van de militaire markt af van 50% naar ongeveer 30%.²⁸ De aanslagen van 11 september 2001, de toegenomen wereldwijde militaire uitgaven²⁹ en de militaire invasies in Afghanistan en Irak zorgden echter voor een kentering. Deze factoren hebben wereldwijd een positieve impact gehad op het productievolume van militaire vuurwapens, vooral voor westerse bedrijven die langetermijncontracten hebben met het Amerikaanse leger, zoals FN Herstal.³⁰ Het aandeel

van de militaire markt in de omzet van de Herstal-groep is dan ook sterk gestegen. Sinds 2006 is de verkoop van vuurwapens door het bedrijf op de militaire markt (en voor ordehandhavingdiensten) met 70% gestegen en men verwacht dat deze markt nog belangrijker zal worden in de nabije toekomst.³¹ De wereldwijde markt voor militaire pistolen, revolvers, geweren en machinegeweren is vrij stabiel en werd lange tijd gedomineerd door gevestigde Europese en Amerikaanse bedrijven.³² FN Herstal heeft voor verschillende types van vuurwapens, zoals de pistolen (Five-seveN), aanvalsgeweren (bv. FAL, SCAR) en lichte machinegeweren (bv. Minimi en MAG) een zeer goede marktpositie.³³

FN Herstal behoort tot de belangrijkste leveranciers van militaire vuurwapens ter wereld. Naar eigen zeggen worden de producten van FN Herstal gebruikt door de strijdkrachten van meer dan honderd landen.³⁴ Ruw geschetst is momenteel ongeveer een derde van de export van het bedrijf bestemd voor de Verenigde Staten, een derde voor Europese en de overige NAVO-landen, en een derde voor Arabische en Aziatische landen.³⁵ Leveringen aan het Belgische leger maken minder dan 2% uit van de omzet.³⁶ FN Herstal verkoopt ook vuurwapens aan de Belgische politie. Meestal gebeurt dat via distributeurs, maar soms ook door directe contacten met de politiediensten.³⁷ In het bijzonder het Amerikaanse leger is een erg belangrijke klant van het bedrijf. FN Herstal heeft dan ook een belangrijk productiecentrum opgezet in de Verenigde Staten,³⁸ aangezien de Amerikaanse overheid enkel wapens koopt die op Amerikaans grondgebied werden vervaardigd.³⁹ 70% van alle kleine wapens die gebruikt worden door het Amerikaanse leger zijn van FN-makelij.⁴⁰ In tegenstelling tot andere vuurwapens bestaat van pistolen en revolvers vaak ook een parallelle versie voor de civiele markt.⁴¹ Met de recente verkoop van SCAR-aanvalsgeweren aan het Amerikaanse leger hoopt FN Herstal nu ook een voet tussen de deur te krijgen voor de massale verkoop van lichtautomatische geweren aan het Amerikaanse leger, en bij uitbreiding aan andere geallieerde legers.⁴²

FN Herstal stelt in zijn Belgische vestigingen in Herstal en Luik bijna 1200 mensen tewerk. De omzet van deze twee Belgische fabrieken bedroeg 223,5 miljoen euro in 2009. Dat is 5% meer dan het voorgaande jaar. In 2009 bedroeg de winst voor de belastingen 33,8 miljoen euro. De Belgische vestiging van Browning International telt ongeveer 90 personeelsleden en heeft een omzet van 57,6 miljoen euro.

Alhoewel het de laatste jaren weer beter gaat met de productie van vuurwapens door de Herstal-groep, is de algemene trend de laatste decennia toch dat de tewerkstelling in België aanzienlijk daalt. Net als de industriële productie van vuurwapens, kende ook de ambachtelijke productie de afgelopen decennia een negatieve evolutie op het vlak van tewerkstelling. Op dit moment kent België meerdere kleinere wapenproducenten. Het gaat om zeer kleine bedrijven, met meestal niet meer dan een paar

werknemers, die op ambachtelijke wijze vuurwapens vervaardigen. Deze fabrikanten vervaardigen, al dan niet op bestelling, luxegeweren met speciale graveringen die bedoeld zijn voor de jacht of louter als verzamelstuk. Soms vereist het vervaardigen van deze vuurwapens 400 tot 1000 uren handwerk. De prijs ligt dan ook uitzonderlijk hoog. Verschillende van deze kleinere fabrikanten zijn verenigd in de *Union des Fabricants & Artisans en Equipement de Chasse & de Tir Sportif* uit Luik, waar ook de bedrijven van de Herstal-groep deel van uitmaken. Een aantal van deze fabrikanten, zoals *Lebeau-Courally* en *Armurerie Masquelier*, werden nog opgericht in de tweede helft van de 19e eeuw. Andere fabrikanten hebben hun activiteiten pas veel recenter opgestart. Een belangrijke factor hierbij is de *Ecole d'Armurerie Leon Mignon*, die werd opgericht in 1897 en die wapenmakers in spe uit de hele wereld aantrok. Momenteel is de school, die zich in Luik bevindt, vooral gericht op studenten secundair onderwijs van 16 tot 18 jaar die het vak van wapenmaker willen aanleren. Verschillende van de huidige kleine fabrikanten liepen hier school. Opvallend is dat ook Browning International op maat gemaakte ambachtelijke vuurwapens aanbiedt via haar *Custom shop*. Deze wapens kosten doorgaans 20 000 tot 30 000 euro per stuk.⁴³ In de meeste gevallen neemt de vervaardiging van deze wapens acht tot twaalf maanden in beslag.⁴⁴

Behalve de producenten van vuurwapens kent België ook een tweetal producenten van munitie voor deze wapens: *FN Zutendaal* en *PB Clermont*.⁴⁵ Deze bedrijven stellen samen 150 tot 200 mensen tewerk. Een eerste munitieproducerend bedrijf is de Herstal-groep, met een breed gamma aan munitie.⁴⁶ De productie van de hulzen voor deze munitie vindt plaats in de fabriek in Herstal, het kruit voor de kogels wordt in de vestiging in het Limburgse Zutendaal geproduceerd.⁴⁷ Bij FN Zutendaal werken tussen de 50 en 100 mensen.⁴⁸ Een tweede munitieproducent is *PB Clermont*, kort voor *Poudrierie Belge de Clermont*. Dit bedrijf is al lang actief als munitieproducent. Het werd in 1850 opgericht en produceert buskruit voor munitie voor kleine en middelgrote kalibers (tot 25mm). Het bedrijf stelt iets minder dan 100 mensen tewerk, haalt een jaarlijkse omzet van ongeveer 22,5 miljoen euro en is een dochteronderneming van de *Eurenco*-groep.⁴⁹ Moederbedrijf *Eurenco*⁵⁰ draait een jaarlijkse omzet van meer dan 150 miljoen euro en heeft in totaal ongeveer 850 werknemers in haar vijf Europese productiecentra (waaronder PB Clermont).⁵¹

Verder kent België ook een drietal bedrijven die machines vervaardigen voor de productie van allerhande soorten munitie. Deze bedrijven (*New Lachaussee*,⁵² *EDB Engineering*⁵³ en *Indusys Technologies*⁵⁴) zijn allemaal gelegen in de omgeving van Luik en stellen samen ongeveer 110 mensen tewerk. Van deze drie bedrijven is *New Lachaussee* het grootst, met een omzet van ongeveer 15 miljoen euro en een tewerkstelling van 90 mensen (waarvan 18 in het studie bureau). De binnenlandse markt is niet belangrijk voor het bedrijf: 98% van de omzet komt uit export.⁵⁵

5.2 Buitenlandse handel in vuurwapens

Op basis van de gegevens van UN Comtrade⁵⁶ wordt de totale waarde van de buitenlandse handel in vuurwapens en bijbehorende munitie en onderdelen geschat op minstens drie miljard USD. Deze handel vindt voornamelijk plaats tussen de Westerse landen onderling en kende de afgelopen jaren wereldwijd een sterke toename.⁵⁷ In deze paragraaf geven we een overzicht van de wereldwijde export van vuurwapens vanuit Vlaanderen en de overige Belgische gewesten en belichten we de invoer van deze vuurwapens.

5.2.1 Uitvoer van vuurwapens

De wereldwijde export van vuurwapens is grotendeels in handen van een beperkt aantal belangrijke productielanden: de vijftien grootste exporteurs zijn verantwoordelijk voor 83% van de waarde van de totale vuurwapenexport en bijbehorende munitie en onderdelen. De belangrijkste exporteur van vuurwapens wereldwijd is zonder twijfel de Verenigde Staten. België behoort, net als onder andere Italië, Duitsland, Oostenrijk en het Verenigd Koninkrijk, tot de vijftien belangrijkste exporteurs van vuurwapens. Volgens berekeningen van de *Small Arms Survey* stond België in 2006 wereldwijd zelfs op de vierde plaats voor de export van vuurwapens en gerelateerd materiaal.⁵⁸ België exporteert vooral vuurwapens bestemd voor de militaire markt, en minder voor sport-schieten en de jacht.

Met behulp van de officiële COARM-jaarrapporten⁵⁹ kunnen we de Belgische vergunde export van vuurwapens en attributen (ML1) in een Europese context plaatsen. Uit deze rapporten blijkt dat België in 2007, 2008 en 2009 de belangrijkste Europese exporteur was van vuurwapens en attributen (zoals wapenvizieren). In deze periode schommelde de totale waarde van de vergunde uitvoer van vuurwapens en bijbehorende attributen vanuit de EU rond één miljard euro.⁶⁰ Uit tabel 5.1 blijkt dat, met een waarde van meer dan 250 000 euro, ongeveer een kwart van de gerapporteerde vergunde EU-export van vuurwapens afkomstig is uit België. Twee andere belangrijke exporterende landen zijn Duitsland en Oostenrijk. Opvallend is dat 20 tot 30% van de vergunde wapenexport vanuit België betrekking heeft op vuurwapens. De Belgische defensie-industrie is, vergeleken met de overige EU-lidstaten, erg afhankelijk van de export van vuurwapens.

Er bestaan opvallende verschillen tussen de drie Belgische gewesten met betrekking tot de uitvoer van militair materieel. Het Waals Gewest neemt al jarenlang het grootste deel van deze vergunde uitvoer voor zijn rekening. Dit gewest staat sinds 2005 jaarlijks in voor 60 tot 75% van de waarde van de Belgische vergunde wapenexport. Het aandeel van het Vlaams Gewest schommelt tussen 20 en 27%, het aandeel van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest tussen de 0,1 en 2,5%.

Tabel 5.1. Vergunde waarde export vuurwapens en attributen (ML1), 2007-2009.

Land	2007	2008	2009
België	278 756 197	281 593 190	282 354 732
Bulgarije	92 538 375	128 828 030	51 048 176
Cyprus	–	–	–
Denemarken	134 217	6 692 000	6 597 682
Duitsland	171 605 483	176 628 762	205 270 505
Estland	299 568	2 173	501
Finland	4 798 652	2 962 946	4 891 667
Frankrijk	11 454 361	27 601 673	39 590 354
Griekenland	9 383 673	524 451	1 089 102
Hongarije	28 645 048	33 737 039	18 291 976
Ierland	13 900	6 699	16 736
Italië	n.b.	n.b.	14 307 773
Letland	54 496	40 196	2 725
Litouwen	–	–	–
Luxemburg	–	–	42 664
Malta	16 413	49 834	79 908 059
Nederland	6 447 729	1 158 240	10 203 410
Oostenrijk	191 755 160	117 312 265	171 751 305
Polen	6 877 561	8 230 852	9 382 076
Portugal	16 779 841	21 030 350	–
Roemenië	23 865 534	15 987 522	23 562 752
Slovakije	2 481 177	5 106	623 160
Slovenië	803 676	105	–
Spanje	1 492 219	44 823 866	63 216 919
Tsjechië	22 280 907	17 767 877	24 579 590
Verenigd Koninkrijk	61 431 844	183 823 705	83 042 858
Zweden	n.b.	n.b.	–
Totaal	Minstens 931 916 031	Minstens 1 068 806 880	1 089 774 705

Bron: COARM-rapporten 2007, 2008 en 2009.

Aangezien de productie van vuurwapens en bijbehorende munitie hoofdzakelijk in het Waals Gewest plaatsvindt (zie paragraaf 5.1), is het niet verwonderlijk dat ook de Belgische export van deze producten door dit gewest wordt gedomineerd. De eerder

beperkte export van deze goederen uit het Vlaams en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest bestaat niet zozeer uit lokaal geproduceerde vuurwapens, maar voornamelijk uit de transacties van wapenhandelaars. Voor een meer gedetailleerd zicht op de omvang en aard van de export van vuurwapens en munitie in de verschillende gewesten, kunnen we gebruikmaken van de (half)jaarlijkse verslagen van de drie gewesten aan hun respectieve parlementen. Hierbij hoort de belangrijke kanttekening dat een aantal transacties niet is opgenomen in deze cijfers. Op basis van de Europese vuurwapenrichtlijn 91/477 (zie 3.1.2) kunnen wapenhandelaars uit een EU-lidstaat namelijk een nationale machtiging krijgen om zonder voorafgaande vergunning in bepaalde gevallen vuurwapens over te dragen naar wapenhandelaars in andere EU-lidstaten.

Tabel 5.2. Evolutie van de waarde van de vergunde wapenexport (in miljoen euro) van de drie gewesten en het federale niveau, 2005-2008.

	2005		2006		2007		2008	
	Waarde	%	Waarde	%	Waarde	%	Waarde	%
Vlaams Gewest	155,5	24,0%	199,6	19,7%	270,3	27,0%	240,0	20,1%
Waals Gewest	446,0	68,8%	760,4	75,0%	621,0	62,1%	688,6	57,6%
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	10,2	1,6%	25,8	2,5%	8,9	0,9%	1,6	0,1%
Federaal niveau	36,7	5,7%	27,5	2,7%	99,8	10,0%	264,5	22,1%
Totaal	648,4	100%	1013,3	100%	1000,0	100%	1194,8	100%

Bron: (half)jaarlijkse verslagen van de gewestregeringen aan hun respectieve parlementen.

✓ Vlaams Gewest

De Vlaamse vergunde wapenexport bestaat uit een breed gamma aan militair materieel. Het zijn voornamelijk hoogtechnologische componenten die in het buitenland worden ingebouwd in grotere wapensystemen, zoals bijvoorbeeld visualisatieschermen voor gevechtsvliegtuigen, onderdelen voor tanks of militaire elektronica. Vuurwapens en de bijbehorende attributen en munitie nemen slechts een klein deel in van de wapenexport uit Vlaanderen. Tussen 2005 en 2009 werden hiervoor in totaal slechts 45 vergunningen uitgereikt door de Vlaamse overheid, met een gezamenlijke waarde van 4,8 miljoen euro. Dat komt neer op 4% van het totale aantal exportlicenties en 0,4% van de waarde van de Vlaamse vergunde wapenexport in de periode 2005-2009.

Door de relatief gedetailleerde beschrijving van de vergunde goederen in de Vlaamse periodieke verslagen, kunnen we een vrij goed beeld schetsen van de verschillende types producten die vanuit Vlaanderen worden uitgevoerd en van hun bestemming.

Tabel 5.3. Vlaamse uitvoervergunningen voor vuurwapens, bijbehorende attributen en munitie, 2005-2009.

Jaar	Aantal	Waarde
2005	13	2 149 224,71
2006	4	64 609,20
2007	4	36 915,48
2008	12	2 210 169,35
2009	12	388 620,75
2005-2009	45	4 849 539,49

Bron: (half)jaarlijkse verslagen van de Vlaamse Gewestregering. Eigen berekeningen.

Tabel 5.4. Vlaamse uitvoervergunningen voor vuurwapens, bijbehorende attributen en munitie, per categorie, 2005-2009.

Jaar	Uitvoervergunningen voor vuurwapens (ML1.a en ML1.b)		Uitvoervergunningen voor attributen (ML1.d)		Uitvoervergunningen voor munitie (ML3.a)		Uitvoervergunningen voor geweren en munitie (ML23)	
	Aantal	Waarde	Aantal	Waarde	Aantal	Waarde	Aantal	Waarde
2005	7	1 087 500,00	1	1 019 767,87	2	33 627,90	3	8 328,94
2006	1	23 000,00	2	21 609,20	0	–	1	20 000,00
2007	3	21 915,48	0	–	0	–	1	15 000,00
2008	7	763 175,00	2	1 430 558,35	0	–	3	16 436,00
2009	3	66 838,00	5	281 857,75	0	–	4	39 925,00
2005-2009	21	1 962 428,48	10	2 753 793,17	2	33 627,90	12	99 689,94

Bron: (half)jaarlijkse verslagen van de Vlaamse Gewestregering. Eigen berekeningen.

In de periode 2005-2009 werden 31 vergunningen (met een gezamenlijke waarde van 4,7 miljoen euro) uitgereikt voor de export van *vuurwapens en bijbehorende attributen, toebehoren en onderdelen* uit de categorie ML1. De vuurwapens en attributen (in casu steeds wapenvizieren) die vanuit Vlaanderen worden geëxporteerd naar een vijftiental landen zijn zowel bestemd voor de industrie, handelaars en particulieren als voor overheden en krijgsmachten. In termen van waarde valt vooral de export naar het leger van Chili (2,4 miljoen euro) en naar handelaars en particulieren in de VS (1,8 miljoen euro) op.⁶¹

In de laatste vijf jaar werden ook twee vergunningen uitgereikt voor de export vanuit Vlaanderen van *munitie* (ML3.a) naar een handelaar in de VS (met een gezamenlijke waarde van bijna 34 000 euro).

Verder werden er 12 uitvoervergunningen uitgereikt voor *geweren en munitie* die niet op de Europese lijst staan, maar die in België wel vergunningsplichtig zijn (ML23). De afgelopen vijf jaar werden 12 vergunningen uitgereikt voor de export van deze producten, met een gezamenlijke waarde van ongeveer 100 000 euro. Het betreft export naar handelaars en particulieren in acht landen, waaronder Zwitserland en de VS.⁶²

Sinds de bevoegdheid over de controle op de buitenlandse wapenhandel werd ge-regionaliseerd, werden drie aanvragen voor een exportlicentie van vuurwapens en/of bijbehorende attributen geweigerd door de Vlaamse overheid. Het ging om een vergunningsaanvraag voor de export van wapenvizieren naar het leger van Thailand in oktober 2006 en twee aanvragen voor de export van niet-nader gespecificeerde vuurwapens naar een handelaar in Suriname in de zomer van 2005 (omdat tweemaal een vervallen Surinaamse invoervergunning werd voorgelegd). Vergunningen voor de uitvoer van munitie werden niet geweigerd.

✓ Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Over de specifieke aard van de Brusselse wapenexport was tot voor kort vrij weinig geweten. Pas sinds 2010 maakt de Brusselse Hoofdstedelijke Gewestregering in haar verslaggeving aan het parlement een onderscheid van producten op basis van de Europese militaire lijst.⁶³ Van de periode voor 2010 zijn enkel cijfers beschikbaar die betrekking hebben op de export van de categorie 'licht militair materieel'. Onder deze categorie vallen kleine en lichte wapens en munitie.

Tabel 5.5. Aantal uitvoervergunningen voor licht militair materieel, 2004-2008.

Jaar	Aantal uitvoervergunningen voor licht materieel	Totaal aantal uitvoervergunningen	% uitvoervergunningen licht materieel
2004	26	37	70,3
2005	32	36	88,9
2006	35	51	68,6
2007	60	66	90,9
2008	88	92	95,7
2009	47	52	90,4

Bron: (half)jaarlijkse verslagen van de Brusselse Hoofdstedelijke Gewestregering. Eigen berekeningen.

Tussen 2004 en 2009 werden in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest 288 vergunningen uitgereikt voor de export van licht militair materieel. Deze vuurwapens en munitie zijn voornamelijk bestemd voor wapenhandelaars en particulieren. Door de weinig transparante verslaggeving van de Brusselse Hoofdstedelijke Gewestregering is

de exacte waarde van de vergunde export van licht materieel in deze periode echter moeilijk te bepalen.⁶⁴ In de eerste jaarhelft van 2010 bedroeg de waarde van de vergunde export van vuurwapens en munitie 2 160 410 euro, wat neerkomt op 44% van de totale waarde van de vergunde wapenexport in die periode. Net als in Vlaanderen wordt de (vrij beperkte) export van vuurwapens en munitie vooral gerealiseerd door wapenhandelaars en niet door producenten, al valt het op dat de exportwaarde in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest beduidend hoger ligt dan in Vlaanderen.

Aangezien pas recentelijk voor het eerst werd gerapporteerd op basis van de Europese militaire lijst, kunnen we enkel voor de eerste helft van 2010 een onderscheid maken tussen de uitvoervergunningen voor vuurwapens (ML1) en munitie (ML3). Uit de meest recente cijfers blijkt dat in deze periode van zes maanden 22 vergunningen werden uitgereikt voor de uitvoer van vuurwapens en 5 voor de export van munitie. Hoewel er minder vergunningen voor werden uitgereikt, was de waarde van de export van munitie in deze periode beduidend hoger dan die van vuurwapens.

Een analyse van de cijfers die zijn opgenomen in de jaarverslagen van de Brusselse Hoofdstedelijke Gewestregering leert dat het aantal uitgereikte exportlicenties voor vuurwapens en munitie sterk is toegenomen tussen 2004 en 2008 (zie tabel 6.5) en dat die toename voornamelijk te wijten is aan de sterke stijging van het aantal exportlicenties naar Frankrijk.

✓ Waals Gewest

In 2009 werden 1092 wapenexportlicenties uitgereikt door de Waalse overheid, met een gezamenlijke waarde van 805,2 miljoen euro. De Waalse wapenexport bestaat, in tegenstelling tot de Vlaamse, minder uit hoogtechnologische componenten die worden geïntegreerd in andere wapensystemen, maar voornamelijk uit 'traditionele' wapens. De export van vuurwapens en munitie stond in 2009 met een waarde van bijna 320 miljoen euro in voor 40% van de totale Waalse vergunde wapenexport.⁶⁵ In termen van omvang en aard valt de vergunde export van vuurwapens en munitie vanuit Wallonië dus nauwelijks te vergelijken met die uit Vlaanderen en Brussel.

Voor de export van vuurwapens en bijbehorende attributen (ML1) werden door de Waalse overheid 629 vergunningen uitgereikt in 2009. Vergeleken met 2008 is de waarde van de vergunde export van deze producten met 18% gestegen: van 222,6 miljoen euro in 2008 naar 261,8 miljoen euro in 2009. Daarmee staat de export van vuurwapens in voor een derde (33%) van de totale Waalse wapenexport. Het gaat daarbij voornamelijk om vuurwapens die door de Herstal-groep worden geproduceerd in België: militaire vuurwapens door FN Herstal en civiele vuurwapens door Browning. In de periode 2008-2009 werden voor ongeveer 75 bestemmingslanden exportlicenties voor vuurwapens uitgereikt door de Waalse overheid. Met een totale

waarde van 222,1 miljoen euro staat de export naar de VS in voor bijna de helft (46%) van de totale Waalse vergunde vuurwapenexport in deze periode. Dat is niet verrassend, aangezien de VS de belangrijkste afzetmarkt is van de Herstal-groep.⁶⁶ Andere belangrijke afzetmarkten van Waalse vuurwapens in de periode 2008-2009 zijn landen uit de Europese Unie en het Midden-Oosten (zie tabel 5.6). De belangrijkste landen van bestemming, na de Verenigde Staten, zijn Duitsland (32,2 miljoen euro), Saoedi-Arabië (30,1 miljoen euro), Thailand (18,4 miljoen euro), Libië (18,0 miljoen euro), Australië (17,9 miljoen euro), Frankrijk (17,3 miljoen euro) en het Verenigd Koninkrijk (17,3 miljoen euro).

Tabel 5.6. Waalse uitvoervergunningen voor vuurwapens en bijbehorende attributen (ML1) en munitie en bijbehorende ontstekingsinstellingsinrichtingen (ML3), per regio van bestemming, 2008-2009.

Regio van bestemming	Vuurwapens (ML1)		Munitie (ML3)	
	Aantal	Waarde	Aantal	Waarde
<i>Europa</i>	499	104 587 690	99	24 316 656
– Europese Unie	411	89 472 064	82	22 366 360
– Overige Europese landen	88	15 115 626	17	1 950 296
<i>Amerika</i>	403	245 918 741	27	10 106 392
– Noord-Amerika	312	228 878 042	20	9 267 467
– Latijns-Amerika	91	17 040 699	7	838 925
<i>Azië</i>	215	86 680 742	48	97 902 666
– Midden-Oosten	125	54 985 112	37	94 513 646
– Overige Aziatische landen	91	31 695 630	11	3 389 020
<i>Afrika</i>	21	23 324 418	5	14 447 000
Noord-Afrika	13	19 303 944	4	14 353 000
Sub-Sahara Afrika	8	4 020 474	1	94 000
<i>Oceanië</i>	32	23 940 023	4	267 668
Totaal	1171	484 451 614	183	147 040 382

Bron: Jaarlijkse verslagen van de Waalse Gewestregering. Eigen berekeningen.

Voor de export van munitie en bijbehorende ontstekingsinstellingsinrichtingen (ML3) werden 81 vergunningen uitgereikt in 2009. Vergeleken met 2008 is de waarde van de vergunde export van deze producten met 36% gedaald: van 89,6 miljoen euro in 2008 naar 57,5 miljoen euro in 2009. Desalniettemin staat de export van munitie in voor 7% van de Waalse wapenexport. De uitgereikte vergunningen voor de export van munitie hadden in de periode 2008-2009 betrekking op bijna vijftig landen we-

Tabel 5.7. Evolutie vergunde invoer van kleine en lichte wapens en aanverwant materieel, 2005-2009.

ML-categorie	2005		2006		2007		2008		2009	
	Aantal	Waarde	Aantal	Waarde	Aantal	Waarde	Aantal	Waarde	Aantal	Waarde
ML1	155	1 751 669,51	107	2 091 838,94	140	3 826 491,17	140	3 385 638,56	117	4 690 978,20
<i>Vuurwapens (ML1.a)</i>	129	1 273 392,13	68	1 071 395,04	71	1 371 101,40	96	2 487 326,34	83	3 352 942,03
<i>Attributen (ML1.d)</i>	26	478 277,38	39	1 020 443,90	68	2 454 772,30	43	893 715,08	33	1 103 186,17
<i>Combinaties (ML1.a + ML1.d)</i>	0	-	0	-	1	617,47	1	4 597,14	1	234 850,00
ML3.a	26	1 722 268,21	46	3 105 877,81	53	8 589 499,96	42	9 139 607,05	42	7 055 729,87
<i>Munitie voor ML1 (ML3.a)⁸⁷</i>	26	1 722 268,21	45	3 055 877,81	53	8 589 499,96	41	9 047 664,25	38	6 794 689,87
<i>Ontstekingsinstellingsinrichtingen (ML3.b)</i>	0	-	1	50 000,00	0	-	1	91 942,80	4	261 040,00
ML23	44	1 863 811,68	35	999 540,55	31	716 374,76	156	593 772,08	210	909 933,89
Combinaties	3	75 925,30	5	42 611,10	2	565,00	10	267 452,01	5	217 289,69
<i>ML1.a + ML3.a</i>	0	-	4	42 611,10	2	565,00	2	40 835,40	2	41 234,64
<i>ML1 + ML23</i>	3	75 925,30	1	0,00	0	-	5	63 496,00	1	1930,55
<i>ML3.a + ML23</i>	0	-	0	-	0	-	1	162 750,00	1	167 750,00
<i>ML1.a + ML1.d + ML23</i>	0	-	0	-	0	-	2	370,61	1	6374,50
Totaal	228	5.413.674,70	193	6.239.868,40	226	13.132.930,89	348	13.386.469,70	374	12.873.931,65

Bron: (half)jaarlijkse verslagen van de Vlaamse Gewestregering. Eigen berekeningen.

reldwijd. Met een totale waarde van 69,0 miljoen euro is de totale Waalse export van deze producten voor bijna de helft (47%) bestemd voor Saoedi-Arabië. Ook andere landen uit het Midden-Oosten, EU-lidstaten en de Verenigde Staten zijn belangrijke afnemers van Waalse munitie.

5.2.2 *Invoer van vuurwapens*

Om een zicht te krijgen op de invoer van vuurwapens en munitie gebruiken we de cijfers van de verschillende gewesten die betrekking hebben op de uitgereikte invoervergunningen. Ook hierbij hoort de kanttekening dat deze cijfers mogelijk een onderschatting zijn van de reële invoer van vuurwapens en munitie, aangezien de vergunningen die werden toegekend op basis van de Europese vuurwapenrichtlijn 91/477 (zie 3.1.2) en die betrekking hebben op transacties tussen Europese wapenhandelaars niet zijn opgenomen in de cijfers van de gewestregeringen bij de verslaggeving aan hun respectieve parlementen.

✓ Vlaams Gewest

In Vlaanderen is de waarde van de vergunde invoer van vuurwapens (ML1.a) de afgelopen jaren sterk gestegen: van 1,3 miljoen euro in 2005 naar 3,4 miljoen euro in 2009. Op vier jaar tijd is de waarde van deze vergunde invoer dus bijna verdrievoudigd.

De vuurwapens zijn afkomstig uit een vijftiental landen, met als belangrijkste land van herkomst de VS (41%). Andere belangrijke herkomstlanden zijn Zwitserland (13%), Duitsland (9%) en opvallend: Kroatië (10%). Vuurwapens worden in Vlaanderen voornamelijk door handelaars ingevoerd. Een deel van die wapens is bestemd voor de civiele markt. Een ander deel wordt door handelaars ingevoerd in het kader van een contract met lokale of federale politiediensten.⁶⁸ Hoe groot dat aandeel is, is echter onbekend aangezien wapenhandelaars in hun vergunningsaanvragen de politiediensten niet altijd aangeven als eindgebruiker van de ingevoerde wapens. Handelaars geven enkel een specifieke eindgebruiker op als de Vlaamse overheid dat eist (namelijk wanneer het de invoer van verboden wapens betreft)⁶⁹ of wanneer de producent van de vuurwapens dat eist, namelijk bij bepaalde machinepistolen en machinegeweren.⁷⁰ De stijging van de waarde van de ingevoerde vuurwapens wordt voor een deel verklaard door een toegenomen vraag naar wapens vanuit de politiediensten. In het kader van een harmonisering van de dienstwapens kregen de verschillende politiezones tussen 2008 en 2014 de tijd om nieuwe dienstwapens aan te schaffen conform bepaalde eigenschappen.⁷¹ Een andere mogelijke verklaring is de toegenomen invoer van historische, folkloristische en decoratieve vuurwapens ('HFD-wapens'). Dat zijn vuurwapens die men mag bezitten zonder dat daarvoor een wettige reden opgegeven moet worden. Ze zijn vrij verkrijgbaar en kunnen dus door handelaars worden verkocht

aan particulieren zonder vergunning. Toen de lijst van HFD-wapens in 2007 sterk werd uitgebreid, is de vraag naar deze wapens sterk gestegen. Een aantal handelaars heeft hierop gereageerd door massaal HFD-wapens aan te kopen in het buitenland en ze in te voeren om ze daarna in België te verkopen aan binnen- en buitenlandse particulieren (zie 9.2.6).

Tabel 5.8. Waarde van invoervergunningen (in euro) voor vuurwapens (ML1.a) per land van herkomst, 2005-2009.

Land van herkomst	2005	2006	2007	2008	2009	2005-2009
Australië	30,75	–	–	–	–	30,75
Canada	1315,13	461,40	–	44 819,50	563 420,00	610 016,03
China	40 887,00	76 619,00	49 802,35	38 309,50	33 550,00	239 167,85
Duitsland	354 373,70	176 214,67	176 056,00	190 400,00	9218,85	906 263,22
Frankrijk	120 000,00	670,00	20 000,00	20 000,00	–	160 670,00
Kroatië	–	–	–	3000,00	925 000,00	928 000,00
Israël	–	6500,00	46 500,00	46 500,00	86 954,94	186 454,94
Italië	–	–	–	0,00	–	0,00
Oostenrijk	49 700,00	62 000,00	100 000,00	45 000,00	–	256 700,00
Taiwan	–	–	38 309,50	–	–	38 309,50
Turkije	–	126 619,00	10 000,00	–	–	136 619,00
VK	60 000,00	160 000,00	41 146,83	160 000,00	315 000,00	736 146,83
VS	440 118,85	235 443,68	555 441,27	1 658 711,18	1 004 698,23	3 894 413,21
Zuid-Afrika	1252,00	–	–	–	–	1252,00
Zuid-Korea	–	53 633,30	187 716,55	–	–	241 349,85
Zwitserland	205 714,70	173 233,99	146 128,90	280 586,16	415 100,01	1 220 763,76
Totaal	1 273 392,13	1 071 395,04	1 371 101,40	2 487 326,34	3 352 942,03	9 556 156,94

Op basis van de Europese lijst van militair materieel worden in de Vlaamse verslaggeving zes types van vuurwapens (ML1.a) onderscheiden: geweren, karabijnen, revolvers, pistolen, machinepistolen en machinegeweren. Bovendien wordt in de Vlaamse periodieke verslagen ook vermeld of het om vuurwapens gaat of om onderdelen ervan. Er wordt in de gehanteerde rapporteringsmethodologie echter niet vermeld of het vrij verkrijgbare wapens, vergunningsplichtige wapens of verboden wapens betreft. Uit de officiële Vlaamse cijfers kunnen we het volgende afleiden:

- De meeste Vlaamse invoervergunningen voor vuurwapens hebben betrekking op allerlei **geweren**, voornamelijk afkomstig uit Zwitserland, de VS en Duitsland (en in mindere mate uit Oostenrijk, Turkije, Zuid-Korea, Italië en Canada).

- De *karabijnen* zijn afkomstig uit de VS, Zwitserland, Oostenrijk en Frankrijk. Opvallend is dat de waarde van de vergunde invoer van karabijnen in 2008-2009 een stuk hoger lag dan in 2006-2007. Verder werden de afgelopen jaren ook invoervergunningen uitgereikt voor *pistolen*. Het betreft voornamelijk pistolen uit Zwitserland en de VS. In 2009 werd ook een waardevolle invoervergunning uitgereikt voor pistolen, geweren en toebehoren uit Kroatië.
- De *revolvers* waarvoor de afgelopen jaren invoervergunningen werden uitgereikt komen bijna allemaal uit Zwitserland. De voorbije jaren lag het aantal en de waarde van deze invoervergunningen relatief laag in vergelijking met de vergunningen voor de overige types van vuurwapens. Er werden echter ook een aantal waardevolle invoervergunningen uitgereikt voor de combinatie van revolvers en pistolen, vooral uit de VS.
- Voor *machinepistolen* werden de afgelopen jaren weinig invoervergunningen uitgereikt, maar deze vergunde invoer was wel relatief waardevol en kent de laatste twee jaren een sterke groei. De vergunde machinepistolen zijn afkomstig uit het VK, de VS en Zwitserland.
- De vergunde invoer van *machinegeweren* is in 2009 sterk in waarde gestegen. In het oog springt vooral de waardevolle invoervergunning voor machinegeweren uit Canada, bestemd voor een Vlaamse handelaar die ze op zijn beurt doorverkocht aan de Belgische overheid. Machinegeweren werden de afgelopen jaren ook ingevoerd vanuit Duitsland, de VS en Zwitserland.
- Behalve voor deze vuurwapens werd ook een groot aantal invoervergunningen uitgereikt voor *toebehoren en speciaal ontworpen onderdelen* van die wapens, afkomstig uit een tiental landen. Deze onderdelen en toebehoren staan in voor een aanzienlijk deel van de waarde van de vergunde invoer van vuurwapens.

De jaarlijkse waarde van de vergunde invoer van attributen (ML1.d) fluctueert sterk. Bij de invoervergunningen voor *attributen* (ML1.d) vinden we vooral wapenvizieren, voornamelijk uit de VS en China. Verder werden ook invoervergunningen uitgereikt voor klemmen⁷² en speciale statieven. De attributen worden voornamelijk ingevoerd door handelaars en in mindere mate (en voor kleinere bedragen) door particulieren.

De *munitie* (ML3.a) die in Vlaanderen wordt ingevoerd is afkomstig uit een tiental landen, waarvan de belangrijkste de VS (41%), Zwitserland (23%), Brazilië (18%) en Tsjechië (9%) zijn.⁷³ Tussen 2005 en 2008 is de waarde van deze vergunde invoer aanzienlijk gestegen. Vooral de waarde van de munitie die vanuit de VS wordt ingevoerd is op een aantal jaar tijd zeer sterk gestegen. Deze toegenomen waarde van de vergunde invoer van munitie is enerzijds het gevolg van de hogere grondstofprijzen, waardoor munitie over het algemeen duurder is geworden. Anderzijds is dit het gevolg van de nieuwe federale wapenwetgeving, waardoor een wettige reden vereist was voor het bezit van vuurwapens. Een mogelijke wettige reden is het sportschieten.

Verskillende wapenbezitters zijn, na de wijziging van de wapenwet, lid geworden van een schietclub om aan deze wettige reden te voldoen. Om hun sportschutterslicentie te behouden, moeten de leden van de schietclub deelnemen aan minstens twaalf schietbeurten per jaar (zie 6.2). Dat betekent dat meer geschoten moet worden en dat er dus meer munitie nodig is. In 2009 nam de waarde van de vergunde invoer in Vlaanderen af.

Tabel 5.9. Waarde van invoervergunningen (in euro) voor attributen (ML1.d) per land van herkomst, 2005-2009.

Land van herkomst	Waarde
Australië	114,16
China	773 707,32
Hongkong	195,35
Rusland	41,00
VK	27 523,97
VS	5 148 596,37
Zwitserland	216,66
<i>Totaal</i>	<i>5 950 394,83</i>

Tabel 5.10. Waarde van invoervergunningen (in euro) voor munitie (ML3.a) per land van herkomst, 2005-2009.

Land van herkomst	Waarde
Brazilië	5 162 000,00
Duitsland	612 500,00
Finland	1 547 712,00
Frankrijk	28 000,00
Rusland	195 000,00
Servië-Montenegro	350 000,00
Tsjechië	2 575 000,00
VK	50 000,00
VS	11 945 859,36
Zuid-Afrika	0,00
Zuid-Korea	15 323,80
Zwitserland	6 728 604,94
<i>Totaal</i>	<i>29 210 000,10</i>

Niet alle invoervergunningen voor vuurwapens worden goedgekeurd door de Vlaamse overheid. Sinds de bevoegdheid over de controle op de buitenlandse wapenhandel is geregionaliseerd, werden door de Vlaamse overheid vijf vergunningen geweigerd die door een particulier werden aangevraagd voor de invoer van vuurwapens en/of bijbehorende attributen. Het ging om de invoer van onderdelen voor vuurwapens en wapenvizieren uit de VS. Invoervergunningen voor vuurwapens die werden aangevraagd door wapenhandelaars of invoervergunningen voor munitie werden in deze periode niet geweigerd.

✓ Brussels Hoofdstedelijk Gewest

In de periode 2004-2009 werden door de Brusselse overheid 326 invoervergunningen uitgereikt voor de invoer van kleine en lichte wapens en munitie. Het is opvallend dat de waarde van de vergunde invoer van deze vuurwapens en munitie, net als in Vlaanderen een sterke toename kent sinds 2006: van ongeveer 1 miljoen euro in 2006 naar meer dan 3 miljoen euro in 2009. Deze toename leek zich ook voort te zetten in 2010. In de eerste zes maanden van 2010 bedroeg de waarde van de uitgereikte invoervergunningen voor vuurwapens en munitie reeds meer dan 1,5 miljoen euro.

Tabel 5.11. Aantal en waarde van invoervergunningen voor licht materieel, 2004-2009.

Jaar	Aantal invoervergunningen voor licht materieel	Totaal aantal invoervergunningen	Waarde invoervergunningen voor licht materieel
2004	43	62	Minder dan 674 926
2005	58	67	1 058 378-1 613 328
2006	34	46	969 769-1 069 542
2007	56	58	1 781 199-1 938 253
2008	74	76	2 446 959
2009	61	68	3 047 774-3 479 571

De ingevoerde vuurwapens en munitie zijn, net als in Vlaanderen, ook in Brussel in belangrijke mate afkomstig uit Zwitserland en de VS. Andere belangrijke herkomstlanden zijn Duitsland, Tsjechië, Israël, Italië en Canada.

Op welke types vuurwapens de Brusselse invoervergunningen betrekking hebben, is niet duidelijk. Dankzij de recente verbeteringen in de verslaggeving aan haar parlement, kunnen we voor de eerste helft van 2010 wel een onderscheid maken tussen de vergunde invoer van vuurwapens (ML1) en munitie (ML3) op basis van de verslagen van de Brusselse Hoofdstedelijke Gewestregering. In de eerste helft van 2010 werden 27 vergunningen uitgereikt voor de invoer van vuurwapens (met een waarde tussen

1,3 en 1,7 miljoen euro) en 10 vergunningen voor de invoer van munitie (met een waarde tussen ongeveer 280 000 en 640 000 euro).

Tabel 5.12. Waarde van invoervergunningen (in euro) voor licht materieel per land van herkomst, 2005-2009.

Land van herkomst	2005	2006	2007	2008	2009
Algerije	–	–	–	0	–
Canada	220 000	214 656	220 000	20 000	90 000
Denemarken	–	–	1946	–	–
Duitsland	Tussen 0 en 483 681	Tussen 0 en 69 320	Tussen 0 en 428 787	301 250	327 110
Frankrijk	–	–	500	–	Tussen 0 en 431 797
Hongkong	196	–	–	–	–
Israël	17 938	15 535	36 700	100 266	164 223
Italië	–	310 000	22 500	64 728	9 000
Japan	9195	–	–	–	–
Marokko	–	–	–	260	–
Noorwegen	1600	–	–	–	500
Oostenrijk	–	–	–	–	550
Tsjechië	49 094	3500	16 877	304 602	146 234
Turkije	–	21 200	–	16 725	–
VK	–	13 378	100 000	43 550	68 018
VS	0-71 347	0-30 453	0-484 484	962 600	1 623 727
Zuid-Afrika	–	1779	–	–	–
Zweden	0	–	–	–	–
Zwitserland	760 277	389 721	626 459	632 978	618 412
Totaal	Tussen 1 058 378 en 1 613 328	Tussen 969 769 en 1 069 542	Tussen 1 781 199 en 1 938 253	2 446 959	Tussen 3 047 774 en 3 479 571

✓ Waals Gewest

In 2009 werden door het Waals Gewest 706 invoervergunningen uitgereikt, met een gezamenlijke waarde van 239,3 miljoen euro. Door de beperkte transparantie in de jaarverslagen van de Waalse Gewestregering aan haar parlement is het echter onmogelijk de aard en de omvang van de invoer van vuurwapens en munitie in Wallonië in te schatten.

5.3 Wapenhandelaars

De wapenwet van 8 juni 2006 definieert een wapenhandelaar als “eenieder die voor eigen rekening en gewoonlijk, als hoofdactiviteit of als nevenactiviteit, tegen een vergoeding of om niet, vuurwapens, onderdelen ervan of munitie ervoor vervaardigt, herstelt, wijzigt, verhandelt of anderszins ter beschikking stelt”.⁷⁴ Zoals in hoofdstuk 3 werd uiteengezet, mag een wapenhandelaar zijn activiteiten alleen maar ontplooiën als hij daarvoor een erkenning heeft gekregen. De werknemers van een wapenhandelaar, die in de wapenhandel werken onder gezag, leiding en toezicht van de erkende handelaar, moeten zelf niet erkend worden. Bij indiensttreding gaat de gouverneur wel hun strafrechtelijke antecedenten na.⁷⁵

De Belgische wapenregelgeving schrijft een aantal verplichtingen voor waaraan wapenhandelaars zich moeten houden. Zonder naar volledigheid te streven, lijsten we hieronder een aantal van de belangrijkste plichten op.⁷⁶ Vervolgens trachten we een zicht te krijgen op de verschillende markten die wapenhandelaars bedienen en op het aantal handelaars in België.

5.3.1 *De verplichtingen van wapenhandelaars*

✓ Registers bijhouden

Wapenhandelaars zijn verplicht om drie soorten registers bij te houden. In een eerste moeten ze de vergunningsplichtige vuurwapens inschrijven die ze verkrijgen, vervaardigen, in hun bezit houden of overdragen. In een tweede register moeten ze de munitie inschrijven, en in een derde de losse onderdelen en hulpstukken van vuurwapens. Bij controle en op vraag van de bevoegde diensten moeten de wapenhandelaars deze registers voorleggen.⁷⁷ De wapenhandelaars moeten een wapen in hun register inschrijven van zodra het zich feitelijk in hun bezit bevindt, ongeacht of de handelaar eigenaar is geworden van het wapen, het alleen in bewaring houdt, of het bij zich houdt om het te herstellen. Dat een wapen is ingeschreven in het register zegt op zich dus niets over wie de eigenaar is. De registers duiden alleen aan welke wapens de handelaar op welk ogenblik feitelijk in zijn bezit heeft gehad.

Sommige wapenhandelaars werken tegenwoordig met elektronische registers. Volgens de Federale Wapendienst is dat toegelaten, op voorwaarde dat aan een aantal voorwaarden voldaan is. Zo moeten de elektronische registers dezelfde indeling hebben als de papieren versie, moeten er voldoende waarborgen zijn voor de onveranderlijkheid van de registraties, en moeten de elektronische registers op dezelfde manier beschikbaar zijn voor controle als de papieren registers.⁷⁸

✓ De overdracht van vuurwapens

Een wapenhandelaar mag vergunningsplichtige vuurwapens en munitie alleen verkopen aan houders van een wapenvergunning. Bij de overdracht van het vuurwapen moet de handelaar aan de hand van de identiteitskaart of de reispas van de koper nagaan of diens identiteit overeenstemt met de identiteit zoals vermeld op de vergunning.⁷⁹ Een wapenvergunning bestaat uit twee delen: het deel A, dat wordt bijgehouden door de houder van de vergunning, en het deel B, dat bij de aankoop aan de handelaar wordt gegeven. De handelaar is verplicht om deel B binnen de maand na het overdragen van het wapen terug te sturen naar de overheid die de wapenvergunning heeft uitgereikt.⁸⁰ Zo is deze overheid ervan op de hoogte dat de persoon aan wie een vergunning werd uitgereikt om een wapen te verwerven en te bezitten, daadwerkelijk dat wapen heeft aangekocht.

Ook bij de overdracht van een wapen of munitie aan een jager of sportschutter moet de handelaar de identiteitsbewijzen van de aankoper vragen, alsook diens jachtverlof of sportschutterslicentie. Omdat een jachtverlof of een sportschutterslicentie, in tegenstelling tot een gewone vergunning, niet uit twee delen bestaat, moet een speciaal formulier (een 'model 9') worden opgemaakt, en dit in drie exemplaren. Eén exemplaar houdt de handelaar zelf bij, de twee andere moet hij binnen de acht dagen na de overdracht naar de gouverneur van de verblijfplaats van de verkrijger opsturen. De gouverneur stuurt één van deze twee documenten uiteindelijk door naar de houder van het jachtverlof of de sportschutterslicentie.⁸¹

Voor de overdracht van vuurwapens (zowel vergunningsplichtige als vrij verkrijgbare) door een handelaar aan een andere erkende persoon moeten gelijkaardige procedures gevolgd worden. Zo moet de handelaar de identiteit van de andere partij nagaan⁸² en moet hij controleren of diens erkenning geldig is voor activiteiten met de wapens die worden overgedragen. Zo mag een handelaar geen vergunningsplichtige vuurwapens overdragen aan een erkend persoon wiens erkenning beperkt is tot het verhandelen van vrij verkrijgbare wapens.⁸³

✓ De deontologische code voor wapenhandelaars

Wapenhandelaars zijn verplicht een deontologische code na te leven, die "een waardige, integere en verantwoordelijke uitoefening" van het beroep moet waarborgen.⁸⁴ In deze code worden een aantal beroepsverplichtingen ten aanzien van klanten en ten aanzien van de samenleving opgelegd. Zo moet de wapenhandelaar klanten correct informeren, bijvoorbeeld over de regelgeving die van toepassing is op de verkochte wapens, en hen wijzen op de risico's die vuurwapens kunnen inhouden en op de veiligheidsmaatregelen die deze gevaren kunnen beperken. Wat de plichten ten aanzien van de samenleving betreft, moet de handelaar zich bijvoorbeeld onthouden van

verrichtingen waarvan hij vermoedt of had kunnen weten dat ze de integriteit van personen in gevaar brengen. De handelaar mag ook niet ingaan op vragen van personen die een onwettig voordeel uit zijn diensten willen halen.

De deontologische code bepaalt voorts een aantal technische modaliteiten, bijvoorbeeld over het nauwgezet bijhouden van de registers en het voeren van publiciteit, en een aantal onverenigbaarheden. Zo moet de handelaar zich onthouden van contacten met personen waarvan hij weet of waarvan het algemeen bekend is dat ze in milieus verkeren die de democratische beginselen niet naleven. De handelaar moet zich ook onthouden van handelingen of gedrag dat hem vatbaar kan maken voor chantage en mag niet deelnemen aan kansspelen in casino's.⁸⁵ Overtredingen op de meeste bepalingen van deze code zijn geen strafbare feiten, maar kunnen, als ze een gevaar voor de openbare orde inhouden, leiden tot de intrekking, de schorsing of de beperking van de erkenning door de gouverneur. Een overtreding van de administratieve verplichtingen, zoals het nauwgezet en duidelijk bijhouden van de registers, is wel strafrechtelijk vervolgbaar.

De deontologische code voor wapenhandelaars werd in november 2010 vanwege een vormfout vernietigd door de Raad van State, samen met het hele KB van 16 oktober 2008 tot regeling van het statuut van de wapenhandelaar.⁸⁶ Dat KB zal zo snel mogelijk vervangen moeten worden door een nieuw besluit met een gelijkaardige inhoud.

✓ Opslag

Wapenhandelaars zijn ook onderworpen aan de regelgeving over de opslag van vuurwapens.⁸⁷ Deze regelgeving deelt de handelsactiviteiten met vuurwapens op in verschillende veiligheidsklassen, waarvoor telkens specifieke veiligheidsmaatregelen worden opgelegd. Deze maatregelen gaan van het installeren van specifieke sloten, deuren en kasten tot het aanbrengen van elektronische alarmsystemen. Wapenhandelaars kunnen pas hun erkenning krijgen nadat ze hebben aangetoond dat ze de voorgeschreven veiligheidsmaatregelen hebben genomen.⁸⁸ Om de drie jaar wordt gecontroleerd of deze maatregelen correct worden nageleefd. Toch blijft een wapenhandelaar natuurlijk altijd een doelwit van overvallen en inbraken. Deze inbraken gebeuren soms erg professioneel, waarbij eerst geprobeerd wordt de elektronische antidiefstalsystemen uit te schakelen om vervolgens op zoek te gaan naar heel specifieke wapens.⁸⁹

5.3.2 *Aantal wapenhandelaars in België*

In België zijn meer dan 200 personen erkend als handelaar. Deze cijfers omvatten echter meer dan alleen de detail- en groothandelaars in vuurwapens. Ook personen en bedrijven die wapens fabriceren of herstellen moeten volgens de wapenwet (artikel 2) een erkenning hebben om hun activiteiten te mogen uitoefenen.

Tabel 5.13. Aantal erkende wapenhandelaars, per provincie, per juni 2010.

Provincie	Aantal erkenningen als wapenhandelaar
Antwerpen	36
Brussel	14 ⁹⁰
Henegouwen	54
Limburg	25
Luik	n.o. ⁹¹
Luxemburg	n.o.
Namen	23
Oost-Vlaanderen	19
Vlaams-Brabant	21
Waals-Brabant	27 ⁹²
West-Vlaanderen	34
Totaal	minstens 234

Bron: Provinciale wapendiensten Antwerpen, Brussel, Henegouwen, Limburg, Namen, Vlaams-Brabant, Waals-Brabant, West-Vlaanderen, en de Federale Wapendienst, juni 2010.

In tabel 5.14 krijgen we een zicht op hoeveel detailhandels in wapens en munitie door de FOD Economie geregistreerd waren voor de jaren 2003-2007. Uit deze cijfers blijkt dat er in 2007 ongeveer 180 detailhandels in wapens en munitie waren in België. Volgens een aantal actoren in het maatschappelijke debat rond de wapenwet is de binnenlandse wapenhandel fundamenteel veranderd sinds de invoering van de huidige wapenwet: veel kleinere handelaars zouden hun activiteiten hebben stopgezet uit vrees niet genoeg omzet meer te kunnen draaien.⁹³

Uit de cijfers blijkt inderdaad een eerder dalende tendens, maar een dalende tendens die zich reeds inzette *voor* de herziening van de wapenwet in 2006. De meest recente cijfers voor het aantal actieve detailhandels in wapens en munitie zijn nog niet beschikbaar.

Tabel 5.14. Aantal handelaars in wapens en munitie (detailhandel) in België, 2003-2007.

Jaar	Aantal detailhandels in wapens en munitie
2003	204
2004	196
2005	186
2006	181
2007	179

Bron: FOD Economie, Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie.⁹⁴

5.3.3 *Verschillende types wapenhandelaars*

In België zijn verschillende types wapenhandelaars actief. Er kan een belangrijk onderscheid gemaakt worden op basis van hun afzetmarkt. Algemeen gesproken zijn er twee afzetmarkten voor wapenhandelaars: die van de ordehandhaving en die van de particuliere markt. Wat de ordehandhaving betreft, kan bovendien nog een verder onderscheid gemaakt worden tussen de publieke en de private ordehandhavingdiensten.⁹⁵ In België zijn slechts een vijftal handelaars actief op de markt van de ordehandhaving. De politiezones in België zijn zelf bevoegd voor de aankoop van hun dienstwapens en bijbehorende munitie. Bij de aankoop van nieuwe dienstwapens onderhandelen zij met de gespecialiseerde wapenhandelaars, die als distributeur of vertegenwoordiger verbonden zijn aan de grote producenten van vuurwapens. Vooral de vuurwapens die gemaakt zijn met synthetische materialen zijn populair bij de politiediensten, omdat ze lichter zijn. De sterke toename van de invoer van vuurwapens en munitie in de afgelopen jaren kan voor een deel worden toegeschreven aan de invoer van wapens voor de politie (zie 5.2.2). Een aantal van deze gespecialiseerde handelaars richt zich daarnaast ook op de particuliere markt. Soms is eenzelfde bedrijf dan opgesplitst in twee aparte vennootschappen, die respectievelijk de particuliere en de ordehandhavingmarkt voor hun rekening nemen.

De meeste wapenhandelaars richten zich echter exclusief op de particuliere markt. Over het algemeen bieden deze handelaars zowel vuurwapens en munitie aan voor het sportschieten als voor de jacht. Een aantal kleinere zaken focust exclusief op een van deze twee segmenten. Verder zijn er ook een aantal handelaars die focussen op de verkoop van luxevuurwapens. Handelaars die zich exclusief richten op de markt van de verzamelaars zijn eerder uitzonderlijk, want deze markt wordt niet als lucratief genoeg beschouwd. Het betreft een kleine groep, die bovendien vaak onderling ruilt. Volgens de Belgische Vereniging Voor Wapenverzamelaars zijn er slechts een tiental gespecialiseerde handelaars met de verzamelaars als doelgroep.

Naast vuurwapens en munitie bieden wapenhandelaars vaak ook verwante producten aan zoals wisselstukken, toebehoren en uitrusting voor de vuurwapens, optische systemen, wapenholsters of beschermingsuitrusting. Sommige wapenhandelaars verkopen ook luchtdrukwapens⁹⁶ en wapenkasten. Bij een groot aantal handelaars kunnen particulieren ook terecht voor herstellingen aan hun vuurwapen. In een aantal uitzonderlijke gevallen kunnen vuurwapens op bestelling vervaardigd worden voor particulieren.

Opvallend is ook dat een aantal erkende wapenhandelaars geen eigen fysieke winkelruimte heeft, maar bijvoorbeeld alleen een website, en dat een belangrijk aantal onder hen enkel wapenhandelaar in bijberoep is. Geïnteresseerde kopers dienen contact op te nemen met de handelaar om, op afspraak, het aanbod te bezichtigen. Verder bieden sommige handelaars hun diensten aan voor de invoer van wapens die particulieren via het internet willen kopen.

Verschillende wapenhandelaars zijn gelokaliseerd naast of in de directe omgeving van schietstanden en halen een belangrijk deel van hun omzet uit de verkoop aan de leden van deze standen. In een aantal gevallen bestaan er ook commerciële banden tussen wapenhandelaars en schietstanden.

5.4 Schietstanden

Een schietstand waar vuurwapens gebruikt worden, kan alleen uitgebaat worden door een persoon (een natuurlijke of een rechtspersoon) die daartoe erkend is.⁹⁷ Zoals we in sectie 3.2.2 hebben uiteengezet, wordt deze erkenning – als de aanvrager voldoet aan een aantal voorwaarden – uitgereikt door de gouverneur van de vestigingsplaats van de schietstand. Zo moet de aanvrager de herkomst van de voor zijn activiteit gebruikte financiële middelen kunnen aantonen, mag hij niet veroordeeld zijn voor een reeks in de wapenwet bepaalde misdrijven, en moet er een gunstig advies van de procureur des Konings en de burgemeester voorliggen.⁹⁸ Bij de uitbating van de schietstand moet de uitbater zich houden aan een reeks veiligheidsmaatregelen en milieunormen, die hieronder toegelicht worden.

✓ Wapenbezit door de uitbater van de schietstand

Met de erkenning kan de uitbater van de schietstand zelf geen vuurwapens kopen. Als de schietstand toch vuurwapens voorhanden wil houden om ter beschikking te stellen van sportschutters of recreatieve schutters, moet hij een vergunning aanvragen voor het bezit van deze wapens. Hij moet de wapens dan bewaren in een aparte wapenkamer. De uitbater kan met zijn erkenning wel munitie ter beschikking stellen van de gebruikers van de schietstand. Hij kan alleen munitie verkopen wanneer die dient om op dezelfde dag deel te nemen aan de activiteiten in de schietstand en in de hoeveelheid die daarvoor noodzakelijk is.⁹⁹

✓ Veiligheidsmaatregelen

Het Belgische controleregime bepaalt een hele reeks verplichtingen waaraan de uitbaters van schietstanden zich moeten houden.¹⁰⁰ Zo moet elke schietstand een huishoudelijk reglement opstellen, waarin onder meer bepalingen staan over het dragen, laden en wapenen van vuurwapens, het maximale aantal personen dat zich gelijktijdig in de schietruimten mag ophouden, en de beperkingen met betrekking tot de schiettechnieken en de doelwitten of schietschermen. Niet iedereen mag schieten op een schietstand: alleen ambtenaren van ordehandhavingdiensten, bewakingsagenten (die voor rekening van een erkende beveiligingsonderneming werken) en particulieren

die beschikken over een wapenvergunning of een ander geldig document kunnen gebruikmaken van de schietstand.¹⁰¹ De schutters moeten de uitbater jaarlijks een getuigschrift van goed zedelijk gedrag overhandigen. Deze regel is niet van toepassing op sportschutters of houders van een jachtverlof, van wie de strafregisters jaarlijks gecontroleerd worden voor de hernieuwing van hun licentie of verlof.

Het schieten en het gebruik van de schietstand door schutters is aan een reeks regels gebonden. Aan de toegang tot de schietruimten moeten vastbladige registers worden neergelegd, waarin elke schutter bij elke schietbeurt zijn naam, het type vuurwapen, de datum en het uur noteert. De bladzijden van deze registers moeten vooraf worden genummerd en geïndexeerd door de lokale politie. De toegang tot de ruimten waar zich vuurwapens bevinden is verboden voor minderjarigen beneden de 16 jaar. Er mag door schutters niet geschoten worden op menselijke silhouetten. Ze mogen ook geen gewelddadige scenario's naspelen. Alcoholische dranken mogen slechts gebruikt worden door schutters nadat ze hun schietactiviteiten volledig beëindigd hebben, en in geen geval in de schietruimte of in de wapenkamer. Daar geldt tevens een volledig rookverbod. Tot slot is er de verplichting dat de uitbater of zijn vertegenwoordiger altijd aanwezig moet zijn wanneer er schietactiviteiten plaatsvinden in de schietstand.¹⁰²

✓ Milieunormen

De uitbating van een schietstand is gebonden aan een reeks milieunormen. Voor de schietstanden in een lokaal moeten uitbaters zich houden aan een reeks voorschriften, onder meer met betrekking tot de dikte en de brandweerstand van de wanden, plafonds en deuren, het geluid, de verluchting en luchtverontreiniging, etc. Ook de uitbaters van schietstanden in openlucht moeten voldoen aan een reeks voorschriften. Zo worden er geluidsnormen opgelegd, en moet het terrein waarop de schietstand zich bevindt duidelijk aangeduid zijn. Een schietstand in openlucht is verboden in natuur- en bosgebieden.¹⁰³

✓ Aantal schietstanden

De cijfers over het aantal uitbaters van schietstanden die in 2010 een erkenning hadden (zie tabel 5.15) omvatten zowel de permanente als de occasionele schietstanden. Uit deze cijfers blijkt dat in 2010 minstens 188 uitbaters van schietstanden erkend waren.

Er zijn ook cijfers beschikbaar voor het aantal erkenningen dat tussen 2000 en 2010 werd afgeleverd in Vlaanderen voor permanente en tijdelijke schietstanden. Het betreft met andere woorden alle schietstanden die sinds de inwerkingtreding van het KB van 13 juli 2000 tot bepaling van de erkenningsvoorwaarden van schietstanden

werden erkend voor minstens één activiteit per jaar. Sommige van deze standen zijn niet meer in gebruik. Er kunnen twee types van schietstanden onderscheiden worden: permanente, gesloten schietstanden waar met kogels wordt geschoten, en tijdelijke, open schietstanden waar men met hagel schiet (bv. voor kleiduifschieten).¹⁰⁴

Tabel 5.15. Aantal erkende uitbaters van schietstanden, per provincie, per juni 2010.

Provincie	Aantal erkenningen als uitbater van een schietstand
Antwerpen	29
Brussel	10(*)
Henegouwen	41
Limburg	54
Luik	n.o. ¹⁰⁵
Luxemburg	n.o.
Namen	13
Oost-Vlaanderen	18
Vlaams-Brabant	4
Waals-Brabant	6
West-Vlaanderen	31
<i>Totaal</i>	<i>minstens 188</i>

(*) dit cijfer betreft de afgeleverde erkenningen in de jaren 2006-2010, en niet het totale aantal erkende uitbaters van schietstanden in Brussel in juni 2010.

Bron: Provinciale wapendiensten Antwerpen, Brussel, Henegouwen, Limburg, Namen, Vlaams-Brabant, Waals-Brabant, West-Vlaanderen, en de Federale Wapendienst, juni 2010.

Tabel 5.16. Aantal erkende permanente en tijdelijke schietstanden in Vlaanderen, per provincie, 2000-2010.

Provincie	Schietstanden	Gesloten/permanent/kogel	Open/tijdelijk/hagel
Antwerpen	50	36	14
Limburg	52	46	6
Oost-Vlaanderen	52	25	27
Vlaams-Brabant	8	6	2
West-Vlaanderen	28	21 (1 hagel)	7 (1 kogel)
<i>Totaal</i>	<i>190</i>	<i>134</i>	<i>56</i>

Bron: Muyters, P., antwoord op schriftelijke vraag 329 van H. Schueremans d.d. 25 maart 2010, Vlaams Parlement.

Uit tabel 5.16 blijkt dat er in Vlaanderen 190 schietstanden werden erkend tussen 2000-2010, voornamelijk in Limburg, Oost-Vlaanderen en Antwerpen. De meeste schietstanden in Vlaanderen zijn van permanente aard, gesloten en bedoeld voor het schieten met kogels. De tijdelijke schietstanden, waar in openlucht met hagel geschoten wordt, bevinden zich voornamelijk in Oost-Vlaanderen.

5.5 Private veiligheidsondernemingen

De markt van de private beveiliging heeft de afgelopen decennia stelselmatig aan belang gewonnen. Sommige activiteiten van private veiligheidsondernemingen, bijvoorbeeld de bewaking van waardentransporten, worden door private veiligheidsagenten gewapend uitgevoerd. De overheid laat toe dat toe, maar heeft het gebruik, het bezit en de dracht van vuurwapens bij private veiligheidsopdrachten strikt gereguleerd.¹⁰⁶ Als regel blijft gelden dat activiteiten binnen de private veiligheid ongewapend worden uitgevoerd. Vuurwapens kunnen alleen gedragen worden bij specifieke bewakingsopdrachten. Het gaat meer bepaald over het toezicht op en de bescherming van roerende of onroerende goederen, de bescherming van personen, en het beschermen bij het vervoer van waarden, bijvoorbeeld beveiligde geldtransporten. Deze opdrachten kunnen door bewakingsondernemingen of -organisaties gewapend worden uitgevoerd, maar alleen als ze daarvoor de nodige vergunningen hebben.

Ten eerste moeten ze, zoals alle private beveiligingsbedrijven, een vergunning hebben om een bewakingsonderneming te exploiteren of een interne bewakingsdienst te organiseren.¹⁰⁷ Voorts moeten ze een bijzondere toestemming hebben om gewapende bewakingstaken uit te voeren. Deze vergunning wordt, als de aanvrager voldoet aan een aantal voorwaarden, uitgereikt door de minister van Binnenlandse Zaken. Dat zal bijvoorbeeld niet gebeuren als de bewakingsopdrachten hoofdzakelijk betrekking hebben op dansgelegenheden en cafés. De bijzondere toestemming is vijf jaar geldig.¹⁰⁸ Momenteel zijn er in België negentien bewakingsondernemingen die beschikken over een bijzondere toestemming om gewapende bewakingstaken uit te voeren.¹⁰⁹

Ten tweede moeten de bewakingsondernemingen of -diensten die gewapende bewakingsactiviteiten willen uitvoeren een wapenbezitsvergunning hebben.¹¹⁰ Een bewakingsonderneming kan een dergelijke vergunning alleen krijgen als ze al een bijzondere toestemming heeft gekregen om gewapende bewakingstaken uit te voeren. Het zijn dus niet de individuele bewakingsagenten die een bezitsvergunning moeten bezitten, maar wel de onderneming. De bewakingsagent kan bij het uitvoeren van zijn bewakingsopdrachten alleen vuurwapens dragen die eigendom zijn van de onderneming waarvoor hij werkt. Onder geen beding mag hij zijn eigen (privé)wapen

dragen (mocht hij er een hebben). De onderneming moet de vuurwapens bewaren in een wapenkamer en in een register vermelden welk personeelslid op welk ogenblik en voor welke opdracht over een wapen van de onderneming beschikt.¹¹¹ Het aantal wapens dat ze in haar bezit kan hebben, is beperkt tot het totale aantal agenten in het bedrijf dat een vuurwapenopleiding heeft gekregen plus 10%. De bezitsvergunning voor vuurwapens, die door de minister van Binnenlandse Zaken wordt uitgereikt, is vijf jaar geldig.¹¹² In december 2009 waren in België 569 vuurwapens in het bezit van private beveiligingsondernemingen.¹¹³

Ten slotte moeten alle bewakingsagenten die door een beveiligingsonderneming worden ingeschakeld voor gewapende bewakingstaken een wapendrachtvergunning hebben. In tegenstelling tot de bezitsvergunning is de wapendrachtvergunning gebonden aan de persoon van de bewakingsagent. Deze vergunning is vijf jaar geldig. Ze wordt uitgereikt op voorwaarde dat de bewakingsagent houder is van een identificatiekaart voor bewakingsagenten, bekwaamheidsattesten kan voorleggen voor bewakingsactiviteiten en gewapende opdrachten, meer dan drie maanden beroepservaring heeft, geen bewakingsactiviteiten uitvoert in dansgelegenheden of cafés, niet veroordeeld is voor bepaalde misdrijven, en er noch een gerechtelijk noch een veiligheidsonderzoek tegen hem loopt.¹¹⁴ In december 2009 waren er in België ongeveer 1600 wapendrachtvergunningen uitgereikt aan bewakingsagenten uit de private bewakingssector.¹¹⁵